

Hol skulu tippast

Saman við einari røð av øðrum vinnulógum verður patentlóggeván eisini dagførd næstu tingsetuna. Í hesum sambandi er ætlanin at seta í gildi donsku lógina um brúksmodell, ið fer at gera tað lættari hjá einstaklingum og smáum virkjum at fáa vart smærri uppfinningar, ið tað ikki ber til at fáa vanligt patent uppá.

Ingolf S. Olsen

Nógv hol eru í lóggávuni um sonevnda ídnaðarhugverksrættin – immaterialrættin – sum er galdandi í Føroyum. Ein partur av ídnaðarhugverksrættinum er patentlóggeván, og ein týðningarmikil partur í stóra arbeiðnum at dagføra alt vinnufelagslógarverkið er at tippa holini í patentlóggávuni.

Í hesum sambandi er ætlanin at seta donsku lógina um brúksmodell í gildi Føroyum. Henda lógin, sum kom í gildi í Danmark í 1992 og seinni er broytt, tryggjar verju í upp til 10 ár av smærri uppfinningum, skipanum og konseptum, ið ikki ber til at fáa patent upp á eftir sjálvari patentlógini, ið annars eisini verður dagførd.

Føroyskir snillingar

Rúni Joensen er lögfrøðiligur ráðgevi í Vinnumálaráðnum og hevur dagføringina av hugverksrættinum um hendi.

– Føroyingar er óførir at finna smartar loysnir upp á alt møgult, tá praktiskur tørvur er á teimum. Innan alivinnuna til dømis hava vit fleiri sovorðnar serstakar loysnir, men sum er, eru tær óvardar. Hetta sama er helst galdandi innan øll møgulig onnur vinnuøki eisini, og vit eiga eisini nógvar praktiskar snillingar, ið bara duga væl at finna upp á.

– Men ógvuliga høg krøv skulu lukast fyri at fáa eitt veruligt patent uppá eitt produkt, og tað er ein drúgv, byrokratisk og ofta kostnaðarmikil gongd, áðrenn komið verður har til. Tí vildi eg hildið, at lógin um brúksmodell kemur væl við her heima, tí sjálvt um tað ikki

eitur patent, so gevur lógin eina góða patentlíknandi produktverju í eitt rímiliga langt áramál, sigur hann.

Danir trýsta

Tað er ikki bara fyri okkara egnu skyld, at patentlóggeván verður dagførd. Donsku myndugleikarnir streingja eisini á at fáa donsku dagføringarnar settar í gildi í Føroyum.

– Patentlóggeván er danskt málsøki og ásetingar og avgerðir, ið eru tiknar við stóði í lógini, skulu hava gildi í øllum ríkinum. Føroysku patentini kunnu tí sigast at vera óheimilað í Føroyum, tá tey verða latin eftir einari dagførdari danskari lóg, sum tó ikki er galdandi í Føroyum, tí vit ikki hava fingið seinastu donsku dagføringina setta í gildi við einum ríkislógartilmæli. Soleiðis er stóðan í veruleikanum nú, og tað er

– Føroyingar er óførir at finna smartar loysnir upp á alt møgult, tá praktiskur tørvur er á teimum. Eg vildi hildið, at lógin um brúksmodell kemur væl við her heima, tí sjálvt um tað ikki eitur patent, so gevur lógin eina góða patentlíknandi produktverju í eitt rímiliga langt áramál
(Mynd Rúni Joensen)

ikki haldbart – serliga ikki fyri avvarðandi myndugleikan, sum í hesum førinum er danskur, sigur Rúni Joensen.

Nýggi ES-patentdómstólin, ið Danmark við fólkaatkvøðu fyri stutt síðani tók undir við og er vorðin limur av, kann eisini fara at elva til andsøgnir, har føroysk patent hava gildi í Danmark og øllum ES-londunum, ið hava tikið undir við ES-dómstólinum, men ikki í Føroyum, tí Føroyar ikki eru limir í ES og tiskil ikki fylgja við Danmark inn í patent-samstarvið.

Við ES-patentdómstólinum fylgir nevnliga eitt nýtt ES-patent. Um ES-patent er fingið í einum landi, so verður tað automatiskt galdandi í øllum hinum ES-londunum, ið eisini hava tikið undir við ES-dómstólinum.

– Tað kann so verða ein samráðingarspurningur,

um vit onkursvegna eisini kunnu verða partur av ES-dómstólinum – um politiskur meiriluti er fyri tí. ES-patentdómstólin er serligur á tann hátt, at hann ikki bara skal døma, men eisini

kanna og gera uppsøkjandi arbeiði í sambandi við tey patentini, hann varðar av. Tiskil verður patentverjan har væl betri enn við hinum patentunum, vit kenna, sigur Rúni Joensen.

Umframt produktverju eftir lógini um brúksmodell kunnu føroyingar og føroyskar fyrirkur søkja hesi patent, tá lógarverkið eftir ætlan er liðugt dagført í næstu tingsetu:

Danskt patent, ið er galdandi fyri alt ríkið.

Evropeiskt patent – evropeisku londini, ið eru partur av hesum patentsamstarvinum skulu hvørt sær góðtaka og seta patentrættindi í gildi.

ES-patentið – nýtt patent, ið beinanvegin fær gildi í øllum ES-londunum, ið eru við í ES-patentdómstólinum, um eitt land setir tað í gildi.

Altjóða patent – sera torfør tilgongd, og tað verður sera sjáldan, at føroyingar ella føroyskar fyrirkur fara eftir hesum patentinum.

Patentlóggeván er partur av hugverksrættinum – immaterialrættinum – ið undantikið lógina um upphavsrett er danskt málsøki. Lógin um upphavsrett er yvirtikið málsøkið, og hann skilur seg eisini frá restini við, at hann altíð er galdandi fyri produktir, ið eru umfatað av lógini. Tað ber ikki til at frásiga sær upphavsrættin. Hinvegin er tað neyðugt við góðkenning og vátan fyri at fáa verju eftir hinum lógunum til dømis sum vørumerki ella patent.

Lætti til íverksetarar

Íverksetarar fáa kanska møguleika at stovna serlig partafeløg nærum uttan partapening. Eitt stórt framstig heldur Rani Nolsøe, leiðari í Íverksetarahúsinum í Klaksvík, sum tó kundi ynskt íverksetarunum uppافتur betri umstøður. Teir eiga, eins og í New York, at sleppa undan strangum roknskaparreglum og partafelagsskatti tey fyrstu árin, so teir fáa fótað sær, heldur hann. Hinvegin heldur hann patentverju eftir lógini um brúksmodell kunna verða eitt tvíeggjað svørð.

Ingolf S. Olsen

Um Løgtingið tekur undir við tí til ta tíð – ætlandi einaferð í næstu tingsetu – fara føroyskir íverksetarar fram eftir at kunna byrja sitt virksema í serligum íverksetara-partafeløgum nærum uttan eginpening – partapening.

Hesin møguleiki varð veruleiki í Danmark, tá teirra vinnufelagslógir vórðu dagfórdar á nýggjárinum, og har kunnu íverksetarafeløg setast á stovn við bert einari krónu í partapeningi eftir broyttu partafelagslógini.

Hesin parturin er eisini við í stóra fyrireikandi arb-

eiðnum at dagføra alla vinnufelagslóggevána, sum fer fram nú, men Johan Dahl, vinnumálaráðharri, leggur tó í aðrari grein her á síðunum dent á, at broytingarnar í lóggávuni ikki er politiskt viðgjørðar enn, og at hann sjálvur ikki er sannførdur um, at tað er rætt at ættleiða júst hesa donsku broytingina í partafelagslógini.

Vit skulu tora

Men tað vónar Rani Nolsøe, leiðari í Íverksetarahúsinum í Klaksvík, at hon verður, og hann hevur eisini vónir um meira enn tað.

– Í USA hevur New York tikið dystin upp við Silicon Walley sum bráðpanna fyri

íverksetan, og stórbýurin hevur vunnið tann dystin. Uppskriftin er einföld: Tey gera íverksetaradeplar, har íverksetarar, sum hava original hugskot og fáa góðkent eina verkætlan, fáa 10 ár at byggja seg upp í, og í hesum tíðarskeiðnum sleppa teir undan partafelagsskatti og strangum, formligum roknskaparreglum og fáa ístaðin holla ráðgving og hjálp til verkætlanina. Har yviri nevna teir ein sovorðnan depil eina silo. Eg vildi ynskt fyri okkara íverksetarar, at vit fáa okkurt, sum líkist hesum, har vit eins og amerikanarar tora at geva fólki, ið hava góð hugskot, ein møguleika – eisini um hugskotið

er vilt og váðiligt, sigur Rani Nolsøe.

Hann heldur, at loysnir av hesum slagnum sum tann í New York hóska seg serliga væl sum liður í økismenning í Føroyum.

– Ímynda tær, hvat kundi spurst burtur úr fyri tann einstaka og virksema ið øllum økinum, um til dømis sandoyingar fingi eina sovorðna silo. Hatta er ein finur máti at skapa nýggj og góð arbeiðspláss.

– Sum stóðan er í dag, so berjast 99 prosent av øllum okkara íverksetaraverkætlanum fyri lívinum í eina tíð fyri síðani at muga leggja kong, tí tað fæst ikki at bera til, tá ein íverksetari

Umframt íverksetarafeløg nærum uttan partapening ynskir Rani Nolsøe, leiðari í Íverksetarahúsinum, at íverksetarar fáa eitt byrjanar skotbrá í nøkur ár, har teir ikki skulu rinda partafelagsskatt og sleppa undan strangum roknskaparkrøvum og í staðin fáa hjálp og holla ráðgeving.

frá fyrsta degi skal reka eina fulltikna fyrirku við øllum, ið henni hoyrir til við stórum byrjanarkapitali og roknskaparreglum. Bara tað eina prosentíð yvirlivir, men tað prosentálið kann ivaleyst økjast munandi við einari New York-loysn, sigur Rani Nolsøe.

Tvíeggjað svørð

Meðan hann tekur væl ímóti hugsanini um íverksetarafeløg, er hann væl meira ivasamur, tá tað snýr seg um lógina um brúksmodell, ið eisini er partur av øllum dagføringarpakkanum á vinnulógarøkinum.

Henda lógin, sum longu hevur verið í gildi í Dan-

markar í nógv ár, skal verja smáuppfinningar, software og konseptir, sum tað er trupult ella ógjørligt at fáa vanligt patent uppá.

– Tað sær gott út við fyrsta eygnabrái, men heldur enn at virka stimbrandi fyri íverksetan, so kann henda lógin skjótt fáa øvugtán virknað. Tí vandi er fyri, at til dømis stórri fyrirkur fara at søkja um brúksmodell-verju á nær-um alt. Tá verður lógin ein forðing fyri íverksetarar, tí teir alla tíðina renna seg inn í vardar loysnir, tá teir fáa góð hugskot, sum teir ætla at arbeiða við, sigur leiðarin í Íverksetarahúsinum í Klaksvík.